

Sophus Sørensen

Af: Herman Rasmussen

Sophus Sørensen som yngre. Foto: Arkiv.dk

Grundlovsdag 2019 var en strålende dag i Solskin. Over 70 mennesker var forsamlet på toppen af Sindbjerg-Stoubjerg, de markante bakker ved Sejs-Svejbæk.

De var samlet for at genindvie mindestenen for Sophus Sørensen på toppen af bakken. Mindestenen fortalte om bakkernes fredning i 1919. Det var 100-års jubilæet, som fejredes i regi af Sejs-Svejbæk Lokalråd og Sejs-Svejbæk Lokallistoriske Forening.

Mindestenen var nyrenoveret. Vi stod og så ud over noget af det smukkeste Danmark. Skov- og Søhøjlandet, Himmelbjerget og Julsø. Mod syd ses området ved Slåen Sø, hvor landets højeste træ står. En Douglasgran på 53 meter - målt med målebånd!

Jeg holdt denne tale:

Sophus Sørensen

Han blev født i 1865 som søn af bogtrykker og redaktør Hans Simon Sørensen og Bodil Cathrine Schmidt. For øvrigt var han tvilling. Han og broderen Johannes lignede hinanden som to dråber vand. Engang da Sophus var i teateret og var på vej op ad

trappen til balkonen, hilser han: ”Næ, goddag Johannes”. Han havde set sig selv i et stort spejl. Johannes blev direktør for mineralvandsfabrikken ”Skt. Nikolaus Kilde” i Aarhus. Sophus fik uddannelsen som bogtrykker. Han skulle senere overtage faderens avis..

Herefter var han på Askov Højskole. Det blev en stor oplevelse, hvor han blev tændt på de grundtvigske tanker, især om folkeoplysning og frisind. Han blev stærkt inspireret af lærerne på Askov, især Ludvig Schrøder, Heinrich Nutzhorn og Poul la Cour. Da han kom hjem, blev han ansat ved avisen – i løbet af få år blev han redaktionssekretær – og hurtigt efter ansvarshavende redaktør. I 1899 stod han som avisudgiver og bogtrykker.

Man får et lille indtryk af hans hvasse pen som redaktør. Her citeret fra Keld Dalsgaard Larsens bog ”Silkeborg sort på hvidt”. Han var venstremand og avisen en venstreavis. Skriveriet var i tidens stil og kunne opleves også fra den anden politiske side. Under et vælgermøde i 1895 skriver han: ”..at det ikke

Mindestenen nyrenoveret og genindviet i 2019. Forfatteren på Billedet. Foto: forfatteren.

Sophus Sørensen ved sit skrivebord

ville blive et roligt møde, kunne man sige sig selv; thi der er aldrig roligt, hvor, socialisterne giver møde. De folk kan nu en gang ikke tåle, at anderledes tænkende udtaler sig, hvilket just ikke tyder på, at de anser deres

egen sag for videre god; ellers måtte den nok kunne tåle at stå for kritik. ”Og i en valgannonce ved kommunevalget i 1921: ”Borgere i Silkeborg! Stem op for den røde flod, som truer med ødelæggelse af alt frit liv og kun byder tvang som løn.”

Sophus Sørensen var dygtig og skabte et godt og solidt foretagende. Som en beskrivelse af ham lyder: Han blev en af de provinsblads-redaktører, der blev eet med sit blad og sin egn. Og han blev en af sin bys mest fremtrædende borgere.

Han elskede egnen omkring Silkeborg

I tiden omkring begyndelsen af 1800-tallet var omegnen ved søerne næsten mennesketom. Tidens tænkning var romantisk i relation til naturen, hvor det æstetiske, det skønne spillede en stor rolle. H. C. Andersen tilhørte litterært romantikken, her var følelserne i højsædet. Han rejste ud for at se det smukke, det anderledes og storslåede. Vores guldalder-malere gjorde det samme. H. C. Andersen besøgte fabrikant Drewsen i Silkeborg og skrev om det. Drewsens nevø besøgte onklen og skrev om det. Og malere som Wilhelm Kyhn kom hertil og malede. Igennem alt dette fik man også øjnene op for, at det hjemlige var smukt, anderledes og storslået.

Silkeborg blev kendt over hele landet

Sophus Sørensen interesserede sig meget for egnen. Han vidste, at andre, bl.a. hans mange

gæster syntes det samme. Han tænkte, at det kunne være godt for byen, hvis mange fik øje på det smukke, det skønne. Og hvis mange gæster kom til byen, ville det være godt for en by i vækst.

I 1906 blev han formand for Turistforeningen i Silkeborg, en post han beholdt i over 30 år. Efter sin far blev han formand for Tårnkomitéen, der arbejdede for at fremhæve Himmelbjerget. Han ville bevare det skønne i egnens naturværdier. Disse forandrede sig og ville måske forsvinde.

Fredning

Han gør noget ved det. Han køber de fineste bakker, han kender nemlig Sindbjerg og Stoubjerg ved Sejs. Dette gør han sammen med en anden velhavende erhvervsmand, klædefabrikant Johannes Hammer (1870 - 1922). I 1910 køber de 44 tdr. land (22 ha) for 800 kr. af husmand Johannes Madsen i

Lyngbakkerne Sindbjerg og Stoubjerg 103 m. Foto: Forfatteren.

Nyløkke. For at bevare bakkerne som lynghøje privatfreder de dem den 18. februar 1919 med følgende deklaration: ” .. at højene ikke nogensinde maa beplantes eller opdyrkes, idet de alle Tider skulle henligge som Lynghøje, som de nu gør ”.

I 1923 blev Sophus Sørensen eneejer af bakkerne. Senere blev Sejs Hede fredet i 1947 af frygt for sommerhus-bebyggelse nær bakkerne. De blev da overtaget af Svend- og Kaj Sørensen, Sophus Sørensens sønner.

Det arbejde, som Sophus udførte for sin egns landskabelige herligheder, mødte bred anerkendelse. Julius Bomholt, der var født i Alderslyst ved Silkeborg og senere blev socialdemokratisk Kulturminister og Folketingets Formand, har udtalt, at Sophus Sørensen ”.. udførte et stort og værdifuldt arbejde for at åbne menneskenes øjne for naturens skønhed. Han gjorde det med liv og sjæl. Han blev en af sin bys mest fremtrædende borgere.”

Han var en foretagsom mand, der ville magten, men også samarbejdet.

Han prægede sin by

Udover det allerede nævnte var han særdeles aktiv på sin bys vegne. En handlekraftig mand, der prægede sin by:

1. Han var medstifter af roklubben og formand for den i 40 år.
2. Formand for Silkeborg Håndværkerforening.
3. Medstifter af Silkeborg Valgmenighed.
4. I bestyrelsen for Silkeborg Bad - og skrev sammen med daværende overlæge ved badet, dr.med. Arne Faber, virksomhedens historie ved 50 års jubilæet i 1933.

*Sophus Sørensen i sine
velmagtsdage 1935.
Foto: Arkiv.dk*

5. Han var formand for Silkeborg Bank, som hans far havde været med til at stifte.
6. Var i byrådet, hvor han var med til at indføre gratis kommunal mellemskole.
7. Hovedmand bag bygningen af Kammerslusen, der skabte en god sejlbar forbindelse mellem søerne og vandet nedenfor slusen.
8. I over 40 år var han formand for Foreningen af Venstreblade i Danmark. Og selvfølgelig også formand for Venstrevælgerforeningen i Silkeborg.
9. Skabelsen af Silkeborg Turistforening var også hans værk. Han var formand her i over 30 år (1906 - 1938). Hans motto var at sprede Silkeborgs ry ud over landet, som han skrev i Silkeborg Avis d. 7. september 1922. Det lå ham meget på sinde.
10. Han igangsatte de stadig eksisterende Ild-fest-regattaer.
11. Som sin far var han formand for Tårnkomitéen, altså Himmelbjergsområdet. Her forestod han en række folkemøder og fester.

12. Naturfredningskomitéen var han medstifter af og formand for 1925 - 1944, altså i 20 år.
13. Og hans kærlighed til egnens store naturværdier slog igennem, som omtalt, ved opkøb og fredning af Sindbjerg og Stoubjerg. Her er der i 1947, kort tid efter hans død, sat en mindesten for ham.

En imponerende mand

I 1930'erne var der et møde for nordiske bladfolk i Silkeborg. Ved afslutningen af det tredags møde holdt den finske redaktør Koskikallo en tale. Han sagde, at første aften bød Sophus Sørensen velkommen med ordene: "Må jeg som formand for Turistforeningen.....". Næste dag til frokost på Himmelbjerget: "Må jeg som formand for Tårnkomitéen.....". Og nu i aften byder Sophus Sørensen velkommen med ordene: "Må jeg som formand for Venstrebladene i Danmark...". Han fortsatte om der mon er andre foreninger i Silkeborg end Sophus Sørensens? "Hvis vi blev her i flere dage, ville vi sikkert se flere formandsstillinger!"

Sophus Sørensen som person

Han beskrives i sin foreningsvirksomhed med enestående evner til at samle modstridende opfattelser. Han havde en frisindet personlighed. Han havde ingen uvenner, kun nogle politiske modstandere. Privat var han jævn og elskelig. Som chef var han forstående og hensynsfuld. Adskillige af de ansatte holdt både 40- og 50-års jubilæer ved avisen.

Han døde i 1947 - 81 år gammel.

Lad mig slutte med nogle ord fra hans gamle kollega, redaktionssekretær ved Silkeborg Avis, Frederik Egebjerg:

"Gennem et langt og virksomt liv forundtes det ham at yde et væsentligt bidrag til udviklingen i den hurtigt voksende by, og så længe Sindbjerg og Stoubjerg i uberørt naturtilstand hæver deres lyngbegrøede højderyg op over landskabet, vil hans navn blive mindet med taknemmelighed.

Det være hermed gjort!

KILDER :

Dansk Biografisk Leksikon
 Silkeborg Arkiv
 Silkeborg Sort på hvidt, En Byhistorie. Af Keld Dalsgaard Larsen
 Frederik Egebjerg i Aarbog for Aarhus Stift 1954

Hjejen foran Sindbjerg-Stoubjerg Foto: Stig Andersen.